

**Парламентське дослідження
щодо законодавчих тенденцій впровадження
інструментів штучного інтелекту у сфері правосуддя
в Європейському Союзі**

**Парламентське дослідження
щодо законодавчих тенденцій впровадження інструментів штучного
інтелекту у сфері правосуддя в Європейському Союзі***

***Анотація.** У парламентському дослідженні розглядаються проблеми регулювання в європейському праві питань використання інформаційних технологій, зокрема штучного інтелекту, у судових системах і правосудді, а також правові можливості імплементації такого досвіду. Акцентовано увагу на науковому доробку вітчизняних і закордонних учених у цій сфері.*

З огляду на необхідність інтеграції передових європейських здобутків у площину українського правосуддя, що сприятиме модернізації національної правової системи та забезпеченню її ефективності в умовах світової цифрової трансформації, проведена аналітична розвідка є актуальною для законотворчої діяльності.

***Ключові слова:** штучний інтелект, інформаційні технології, судова система, правосуддя, європейське законодавство, цифрова трансформація.*

Зміст

Вступна частина	4
Основна частина	4
1.1. Наукові підходи до використання штучного інтелекту вдіяльності органів державної влади	5
1.2. Нормативно-правові підходи до врегулювання використання штучного інтелекту	8
1.3. Цифровізація у сфері правосуддя	14
Висновки	20

Вступна частина.

Актуальність дослідження обумовлена швидким розвитком технологій, які впливають не лише на економічну та соціальну структуру суспільства, а й на процеси, пов'язані з правовою діяльністю. Інформаційні технології і штучний інтелект мають значний потенціал у вдосконаленні правосуддя, забезпеченні доступу до правових послуг, а також підвищенні ефективності судового процесу. Беручи до уваги євроінтеграційні прагнення України, впровадження інформаційних технологій і штучного інтелекту у сферу правосуддя потребує ретельного аналізу на предмет регулювання цих питань актами європейського права.

Мета дослідження полягає в аналізі актів європейського права щодо використання інформаційних технологій та штучного інтелекту в судових системах і сфері правосуддя.

Завдання:

1) висвітлити зміст вітчизняних і закордонних наукових джерел щодо використання інформаційних технологій і штучного інтелекту у сфері правосуддя та в судових системах;

2) проаналізувати Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 2024/1689 від 13 березня 2024 року – основний нормативно-правовий акт, який на цей час встановлює загальні рамки для використання та постачання систем штучного інтелекту в Європейському Союзі;

3) проаналізувати особливості впровадження цифровізації у сфері правосуддя в контексті європейських стандартів;

4) надати пропозиції щодо створення умов для розробки та використання надійного штучного інтелекту в Україні, у тому числі в судовій системі та сфері правосуддя.

У контексті досліджуваних питань слід зазначити, що використання штучного інтелекту в різних сферах постійно перебуває в полі зору Дослідницької служби Верховної Ради України¹.

Основна частина.

Вивчення можливостей штучного інтелекту (далі також – ШІ) для аналізу судових справ і винесення рішень є важливим етапом розвитку правової науки. Однак, незважаючи на певні досягнення у цій галузі, досі існують сумніви щодо здатності ШІ правильно інтерпретувати складні юридичні ситуації, оскільки багато критиків вважають, що алгоритми не здатні враховувати всі особливості сфери права.

¹ Аналітична записка з питань порівняльного законодавства щодо системи і функцій державних органів та інших інституцій у сфері штучного інтелекту на прикладі окремих зарубіжних держав. Дослідницька служба Верховної Ради України. URL:

https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/industry_policy/analytical_notes-indst/73933.html;

Аналітична записка з питань порівняльного законодавства у сфері використання технологій штучного інтелекту (стан та перспективи розвитку законодавства ЄС та інших держав світу). Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/industry_policy/analytical_notes-indst/73835.html; Використання генеративного штучного інтелекту в дослідницькій та аналітичній діяльності парламенту: нові можливості та виклики. Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: <https://research.rada.gov.ua/news/novyny/75407.html>

1.1. Наукові підходи до використання штучного інтелекту в діяльності органів державної влади.

Експеримент вчених університетів Лондона, Шеффілда та Пенсільванії певною мірою спростував думку щодо того, що штучний інтелект не в змозі зрозуміти нюанси юридичної справи. Вчені змогли навчити штучний інтелект аналізувати тексти судових справ і, використовуючи певні алгоритми та закономірності, перевіряти вже винесені судові рішення на відповідність вимогам Європейської конвенції з прав людини. Штучний інтелект проаналізував 584 справи, що стосувалися катувань, приниження гідності, права на справедливий суд і конфіденційності. За результатами аналізу штучний інтелект виніс оцінку, що у 79 % випадків судові рішення були правильними².

Учені з Нідерландів Е. Темелі та С. Філіпсен виділили чотири рівні застосування штучного інтелекту у вирішенні цивільних спорів у суді. Перші два рівні передбачають використання ШІ судовими розпорядниками та учасниками судового процесу. Інформаційні системи, в які інтегрований штучний інтелект, підвищують швидкість комунікації між учасниками судового процесу, покращують відстеження і забезпечують цифрову підтримку судових справ, а також сприяють кращій організації судових ресурсів. Застосування систем управління справами дозволяє адміністрації суду збирати дані про справи та окремих суддів, адвокатів і сторін судового процесу, що можуть бути використані судом, урядом, парламентом та іншими державними установами для вдосконалення політики і законодавства у сфері правосуддя. Вчені вважають, що з погляду прав людини, застосування ШІ у сфері правосуддя має переважно позитивний вплив на доступ до нього та забезпечення справедливості судової процедури. Окрім того, сторони у справі можуть користуватися допомогою юридичних ботів для подання позову або перевірки відповідності документів, що подаються до суду. Основне занепокоєння щодо застосування систем управління справами зі штучним інтелектом пов'язане з високою ефективністю таких систем, що зумовлює підвищення вимог до суддів стосовно швидкості та якості вирішення справ³.

Також вчені стурбовані непрозорістю процесу прийняття рішень ШІ. У випадках, коли ШІ використовується однією зі сторін судового процесу або коли рішення, прийняте штучним інтелектом, лежить в основі справи, суддям часто доводиться надавати оцінку такому процесу прийняття рішень. Зокрема, судді в різних державах світу вирішують справи, які стосуються рішень, прийнятих ШІ від імені державного органу. Більшість проблем із правами людини, які виникають на цьому етапі застосування ШІ, зумовлені його характерною рисою – непрозорістю. Для прийняття обґрунтованого рішення у таких справах судді потребують спеціальних знань або допомоги фахівців у галузі інформаційних

² Шишка Н. В. Штучний інтелект в українському правосудді: правові передумови запровадження. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 3. С. 143-145. URL: http://lsej.org.ua/3_2021/37.pdf

³ E. Themeli and S. Philipsen. AI as the Court: Assessing AI Deployment in Civil Cases, in K. Benyekhlef (ed), *AI and Law. A Critical Overview*, Éditions Thémis 2021. P. 213-232. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3791553

технологій. Нерозуміння алгоритмів ШІ також послаблює позицію самих учасників судового процесу, ускладнюючи доведення вимог.

До третього рівня застосування ШІ у цивільному судочинстві науковці відносять використання технологій штучного інтелекту з метою забезпечення діяльності суддів і реалізації їхніх повноважень. Технології допомагають суддям, серед іншого, відбирати відповідну судову практику та виявляти в ній закономірності, виокремлювати аргументи, представлені сторонами, або створювати аргументи, які будуть використані суддями під час винесення рішення.

Четвертий рівень полягає у безпосередньому вирішенні штучним інтелектом судових справ замість суддів, зокрема, ідеться про винесення ШІ судових рішень у першій інстанції щодо справ невеликої складності. Однак, учені наголошують, що використання ШІ для вирішення всіх судових справ є далеким від реалізації. Майбутнє штучного інтелекту в цьому відношенні залежатиме не лише від технічних питань, але й від адаптації законодавства, політичної волі, суспільного схвалення, а також етичних міркувань⁴.

Б. Аларі, Е. Ніббет і А. Юн зазначають, що основною проблемою використання штучного інтелекту в юриспруденції є неструктурованість правових даних. Зокрема, кожне судове рішення має свої особливості викладення. Незважаючи на загальну форму – опис фактів, обговорення відповідної судової практики та застосування законодавства – кожне судове рішення має свої особливості залежно від стилю написання, граматики, емоційної складової тощо. Також судді керуються різними судовими прецедентами під час винесення рішення. Відмінності в текстах судових рішень ускладнюють для ШІ процес вилучення та аналізу необхідної інформації. Як правило, юридичні тексти тісно пов'язані з конкретним контекстом справи, тому системам штучного інтелекту може бути складно виявити закономірності між думками різних суддів⁵.

На думку І. В. Скляренко, штучний інтелект не здатний на сьогодні повністю замінити суддів, що обумовлено низкою таких причин:

1) багатогранність спірних приватно-правових відносин, адже в рамках цивільного судочинства розглядаються різноманітні справи (розірвання шлюбу, стягнення аліментів / боргів, визнання права власності, визначення місця проживання дитини тощо. Багато з цих справ мають складний та інколи суб'єктивний характер, що ускладнює врахування всіх обставин у програмних алгоритмах;

2) моральні аспекти та етичні питання: технології не здатні врахувати ірраціональну складову багатьох цивільних справ, застосовуючи виключно формально-логічний підхід, що ускладнює застосування етичних і ціннісних категорій національного законодавства. Натомість, судді повинні мати необхідний життєвий досвід для здійснення правосуддя, розуміння неписаних правил і традицій, що важко інтегрувати у штучний інтелект;

⁴ Там само.

⁵ Benjamin Alarie, Anthony Niblett, Albert H. Yoon. How Artificial Intelligence Will Affect the Practice of Law. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3066816

3) необхідність гнучкості: формально-логічний спосіб прийняття рішень штучним інтелектом не дає змоги врахувати аргументи, які не були закладені в початковий алгоритм. Проте, судді через взаємодію зі сторонами можуть коригувати свої рішення під час судового процесу. Тому гнучкість у прийнятті рішень є питанням не тільки інтелектуальних здібностей, але й соціокультурного розуміння ситуації;

4) проблема характеру початкових алгоритмів: людина приймає рішення на основі отриманого життєвого досвіду, в той час як штучний інтелект під час вирішення завдань керується закладеними в нього початковими алгоритмами. Такий набір даних ШІ або завдання, які він виконує, можуть істотно впливати на характер прийнятих ним рішень, що викликає питання стосовно його незалежності та неупередженості. Також виникають сумніви щодо того, хто і за якими правилами має визначати цей початковий набір даних, а судова практика не є єдиною і не дає однозначної відповіді на це питання;

5) прозорість (мотивованість) рішень: посилання на те, що рішення було прийняте штучним інтелектом, не є достатньою гарантією правосуддя і вимагатиме можливості перегляду рішення суддею – людиною;

6) відповідальність за помилки і порушення: однією з проблем використання штучного інтелекту в юриспруденції є питання притягнення до юридичної відповідальності за помилки та порушення, що виникають у результаті дій ШІ. Особливо важливо визначити, хто нестиме відповідальність за неправомірні рішення, прийняті штучним інтелектом – користувач, суддя, розробник алгоритму чи власник системи, та в якому вигляді;

7) питання захисту даних: штучний інтелект як комп'ютерна програма може стати об'єктом незаконного впливу через використання певних інформаційних технологій, що можуть змінювати алгоритми, за якими він приймає рішення. Цей ризик наводить сумніви з приводу його незалежності та безсторонності⁶.

Натомість, Н. В. Шишка вважає, що штучний інтелект здатний вирішити певні існуючі проблеми в судовій системі України, оскільки на нього неможливо чинити тиск або підкупити. Також ШІ може слугувати для формування єдності і послідовності судової практики. Така позиція обумовлена тим, що ШІ запрограмований на певний алгоритм, який, як правило, не допускає помилок, що можливі в результаті діяльності людини та виникають у більшості випадків через внутрішнє переконання⁷.

Г. К. Авдєєва стверджує, що хоча системи ШІ ефективно працюють із великими обсягами інформації, вони мають певні недоліки. Зокрема, через недосконалість алгоритмів, високу кількість помилок та можливі порушення прав людини ШІ може прийняти неправильне або незаконне рішення. Вчена пропонує прийняти в Україні спеціальний закон, спрямований на врегулювання використання штучного інтелекту в правозастосовній діяльності. Також наголошує, що системи ШІ можуть слугувати лише допоміжним інструментом

⁶ Складенко І. В. Сучасні перспективи заміни суддів у цивільному судочинстві на технологію штучного інтелекту. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 153-156. URL: http://lsej.org.ua/2_2024/38.pdf

⁷ Шишка Н. В. Вказана праця.

уповноважених осіб під час прийняття процесуальних рішень. В обґрунтування своєї думки вчена вказує на те, що процедура доказування в процесуальній діяльності передбачає проведення всебічного аналізу й зіставлення лише об'єктивної доказової інформації, що відрізняється від автоматичного аналізу даних системою ШІ, який може враховувати недостовірні або підроблені дані, неправдиві показання, помилкові висновки експерта тощо. Це ставить під загрозу правильність висновку штучного інтелекту і може призвести до порушення фундаментальних принципів судочинства. Вчена зазначає, що повністю автоматизувати відповідні процеси в Україні станом на сьогодні неможливо⁸.

Відповідно до позиції Ж. О. Павленко, де-юре і де-факто можливими і релевантними напрямками та формами задіяння технологій штучного інтелекту в юридичній практиці, зокрема, в судочинстві, є такі: 1) інформаційно-документарне забезпечення юридичної діяльності, яке передбачає автоматизовану інтелектуальну класифікацію юридичних документів, створення та ведення справ, а також розробку проєктів рішень для різних правових питань із використанням технологій ШІ за допомогою аналізу баз даних; 2) інтелектуальне експертно-аналітичне забезпечення юридичної практики через зіставлення норм права та нормативно-правових актів для визначення їх ієрархії, а також виявлення актів і норм більш високої юридичної сили; 3) генерування і надання експертних оцінок у рамках судової експертизи або думки спеціаліста, із застосуванням бази знань та автоматизованих систем підтримки правових рішень на основі ШІ; 4) сприяння ухваленню рішень щодо великих об'ємів неоднорідних завдань в умовах невизначеності, із використанням неповної, неточної або погано структурованої інформації⁹.

Згідно з думкою М. В. Селіванова, сучасні інформаційні технології здатні значно покращити прогнозованість судових рішень і підвищити їх надійність, а також допомогти суддям у судовому процесі, знизити їхнє навантаження та зменшити ймовірність суддівських помилок. Електронний суд – «це суд, де логічні алгоритми вирішують справу швидко, по суті, унеможливають виникнення корупційних ризиків і допущення людських помилок»¹⁰.

1.2. Нормативно-правові підходи до врегулювання використання штучного інтелекту. Відповідно до Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 року № 1556-р (далі – Концепція)¹¹, штучний інтелект – це організована

⁸ Авдєєва Г. К. Проблеми використання систем штучного інтелекту у правозастосовній діяльності. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2023. Вип. 2 (102). С. 63-79. URL: <https://luhbulletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/105/98>

⁹ Павленко Ж. О. Межі можливого і допустимого в технологічному підході до правового знання. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2020. № 1(44), С. 132-146. URL: <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/195917>

¹⁰ Селіванов М. В. Електронний суд: ІТ-технології в судовому процесі як спосіб покращення прогнозованості судових рішень. *Право України*. 2018. № 1. С. 114-122. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=prukr_2018_1_12

¹¹ Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 року № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>

сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань; галузь штучного інтелекту – напрям діяльності у сфері інформаційних технологій, який забезпечує створення, впровадження та використання технологій штучного інтелекту. Також Концепція визначає правосуддя як одну із пріоритетних сфер, в якій реалізуються завдання державної політики розвитку галузі штучного інтелекту (Рис. 1).

Рис. 1¹²

Для досягнення мети Концепції у зазначеній сфері передбачено забезпечення виконання таких завдань:

1) подальший розвиток вже існуючих технологій у сфері правосуддя (Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система, Електронний суд, Єдиний реєстр досудових розслідувань тощо);

¹² Джерело: Штучний інтелект в Україні: в яких галузях планують застосовувати ШІ. Слово і Діло. Аналітичний портал. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/05/06/infografika/suspilstvo/shtuchnyj-intelekt-ukrayini-yakyy-haluziyax-planuyut-zastosovuvaty-shi>

- 2) впровадження консультативних програм на основі штучного інтелекту, які відкриють доступ до юридичної консультації широким верствам населення;
- 3) попередження суспільно небезпечних явищ шляхом аналізу наявних даних за допомогою штучного інтелекту;
- 4) визначення необхідних заходів ресоціалізації засуджених шляхом проведення аналізу наявних даних за допомогою технологій штучного інтелекту;
- 5) винесення судових рішень у справах незначної складності (за взаємною згодою сторін) на основі результатів аналізу, здійсненого з використанням технологій штучного інтелекту, стану дотримання законодавства та судової практики.

На сьогодні в Україні відсутнє спеціальне законодавство, яким би врегульовувалося питання використання штучного інтелекту в різних сферах діяльності, зокрема у правосудді. Водночас у законодавчому забезпеченні використання штучного інтелекту державами ЄС відбулися певні суттєві зміни. Так, у червні 2024 року законодавці ЄС ухвалили Регламент про штучний інтелект (далі також – Регламент ЄС)¹³. Це перший обов'язковий до виконання горизонтальний нормативно-правовий акт у сфері ШІ. Він встановлює загальні рамки для використання та постачання систем ШІ в Європейському Союзі.

Новий Регламент ЄС пропонує класифікацію систем ШІ з різними вимогами та зобов'язаннями, адаптованими до «ризик-орієнтованого підходу». Деякі системи ШІ, що становлять «неприйнятні» ризики, заборонені. Широкий спектр «високоризикових» систем ШІ, які можуть мати негативний вплив на здоров'я, безпеку людей або їхні фундаментальні права, дозволений, але за умови дотримання низки вимог і зобов'язань для отримання доступу на ринок ЄС. На системи ШІ, що становлять «обмежені» ризики через свою непрозорість, поширюватимуться вимоги щодо інформації та прозорості, тоді як на системи ШІ, що становлять лише «мінімальний» ризик для людей, додаткові зобов'язання не поширюватимуться.

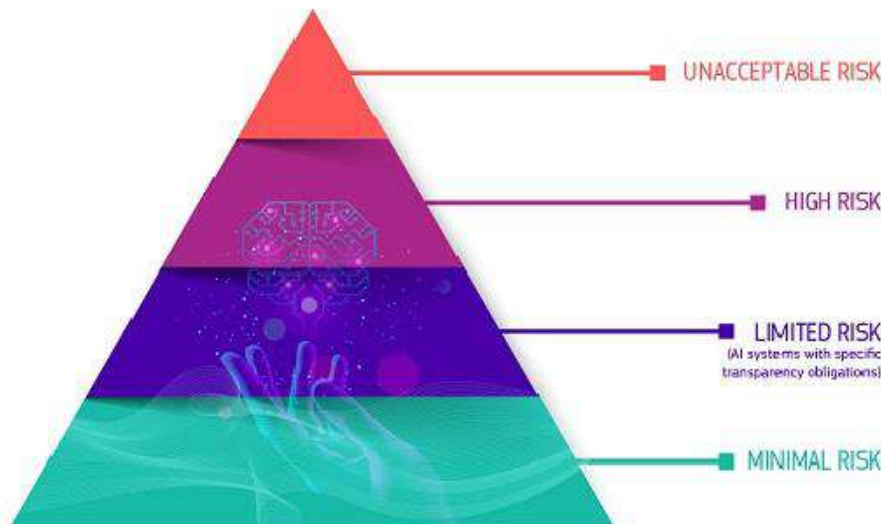
Регламент про штучний інтелект також встановлює конкретні правила для моделей ШІ загального призначення (GPAI) і закріплює більш жорсткі вимоги до моделей GPAI з «можливостями високого впливу», які можуть становити системний ризик і мати значний вплив на внутрішній ринок.

Регламент ЄС про штучний інтелект був опублікований в Офіційному віснику ЄС 12 липня 2024 року і набув чинності в серпні 2024 року.

Нові правила встановлюють зобов'язання для провайдерів і користувачів залежно від рівня ризику від впровадження інструментів штучного інтелекту. Хоча багато систем ШІ становлять мінімальний ризик, утім, ці ризики існують і мають бути оцінені.

Отже, нормативно-правова база ЄС визначає 4 рівні ризиків для систем ШІ (неприйнятний, високий, обмежений і мінімальний ризики) (Рис. 2):

¹³ Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1689>

Рис. 2¹⁴

Усі системи штучного інтелекту, які вважаються явною загрозою безпеці, засобам існування та правам людей, заборонені (від соціальних оцінок урядів до іграшок із голосовою підтримкою, які заохочують людину до небезпечної поведінки).

До **неприйнятних ризиків** Регламент ЄС про штучний інтелект відносить системи, які вважаються загрозою для людей і мають бути заборонені. Вони включають:

- *когнітивне поведінкове маніпулювання людьми або окремими вразливими групами;*
- *соціальну оцінку* (класифікація людей на основі поведінки, соціально-економічного статусу чи особистих характеристик);
- *біометричну ідентифікацію та категоризацію людей.*

Для правоохоронних цілей можуть бути дозволені деякі винятки. Системи дистанційної біометричної ідентифікації «в реальному часі» будуть дозволені в обмеженій кількості для серйозних випадків, тоді як системи дистанційної біометричної «пост»-ідентифікації, де ідентифікація відбувається після значної затримки, будуть дозволені для переслідування серйозних злочинів і лише після схвалення суду.

Системи штучного інтелекту, які негативно впливають на безпеку або фундаментальні права, вважатимуться системами з **високим ризиком** із поділом на дві категорії:

1) системи штучного інтелекту, що використовуються у виробках, які підпадають під дію Регламенту ЄС про штучний інтелект щодо безпеки продуктів. Їх перелік включає в себе іграшки, авіацію, автомобілі, медичне обладнання та ліфти;

2) системи штучного інтелекту, що належать до певних сфер, які повинні бути зареєстровані в базі даних ЄС:

¹⁴ Shaping Europe's digital future. A risk-based approach. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>

- управління та експлуатація критичної інфраструктури;
- освіта і професійна підготовка;
- працевлаштування, управління працівниками й доступ до самозайнятості;
- доступ і користування основними приватними та державними послугами й перевагами;
- правоохоронні органи;
- управління у сфері міграції, надання притулку та прикордонного контролю;
- допомога в правовому тлумаченні та застосуванні законодавства.

Усі системи штучного інтелекту з високим рівнем ризику будуть оцінюватися перед виведенням на ринок, а також протягом усього життєвого циклу. Люди матимуть право подавати скарги на системи ШІ до призначених національних органів.

Обмежений ризик стосується ризиків, пов'язаних із недостатньою прозорістю використання ШІ. Регламент про штучний інтелект запроваджує конкретні зобов'язання щодо прозорості, щоб сприяти довірі від людей, забезпечуючи їх інформування, коли це необхідно. Наприклад, під час використання систем штучного інтелекту, таких як чат-боти, люди повинні знати, що вони взаємодіють із машиною, щоб мати змогу прийняти обґрунтоване рішення – продовжити або ні. Постачальники також мають забезпечити ідентифікацію створеного ШІ контенту. Крім того, текст, згенерований штучним інтелектом, опублікований з метою інформування громадськості про питання, що становлять суспільний інтерес, повинен бути позначений як штучно створений. Це також стосується фейкового аудіо- та відеоконтенту¹⁵.

Регламент про штучний інтелект дозволяє безкоштовно застосовувати штучний інтелект із **мінімальним ризиком**. Це стосується таких програм, як відеоігри з підтримкою штучного інтелекту або фільтри спаму. Переважна більшість систем штучного інтелекту, які зараз використовуються в ЄС, підпадають під цю категорію.

Вимоги до прозорості. Генеративний ШІ, як і ChatGPT, не буде віднесений до категорії високого ризику, але повинен буде відповідати таким вимогам прозорості та Регламенту ЄС про авторське право:

- ✓ розкриття інформації про те, що контент був згенерований ШІ;
- ✓ проєктування моделі, щоб запобігти створенню незаконного контенту;
- ✓ публікація резюме захищених авторським правом даних, що використовуються для машинного навчання.

Потужні моделі ШІ загального призначення, які можуть становити системний ризик, такі як більш просунута модель ШІ GPT-4, повинні будуть проходити ретельну оцінку, а про будь-які серйозні інциденти необхідно буде повідомляти Європейську Комісію.

¹⁵ Формування цифрового майбутнього Європи. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>

Контент, створений або модифікований за допомогою ШІ, – зображення, аудіо- та відеофайли (наприклад, «глибокі фейки») – повинен бути чітко позначений як створений за допомогою ШІ, щоб користувачі знали, коли вони стикаються з таким контентом.

Підтримка інновацій. Регламент ЄС має на меті запропонувати стартапам, а також малим і середнім підприємствам можливість розробляти й тестувати моделі штучного інтелекту до їх випуску для широкого загалу. Тому він вимагає, щоб національні органи влади надали компаніям середовище для тестування, яке імітує умови, наближені до реального світу.

Наступні кроки. Регламент ЄС про штучний інтелект буде повністю застосований через 24 місяці після набуття чинності, але деякі частини будуть застосовані раніше, а саме:

заборона систем штучного інтелекту, що створюють неприйнятні ризики, діятиме через шість місяців після набуття чинності;

кодекси практики будуть застосовуватися через дев'ять місяців після набуття чинності;

правила щодо систем штучного інтелекту загального призначення, які повинні відповідати вимогам прозорості, почнуть діяти через 12 місяців після набуття чинності.

Системи високого ризику матимуть більше часу для виконання вимог, оскільки зобов'язання щодо них почнуть застосовуватися через 36 місяців після набуття чинності.

Щоб полегшити перехід до нової нормативної бази, Європейська Комісія видала **Пакт про штучний інтелект**¹⁶ – це добровільна ініціатива, яка спрямована на підтримку майбутнього впровадження та запрошує розробників штучного інтелекту з Європи і за її межами завчасно виконати основні зобов'язання Регламенту про штучний інтелект.

Відповідно до Регламенту ЄС про штучний інтелект держави-члени ЄС мають до 2 серпня 2025 року призначити національні компетентні органи для моніторингу застосування правил для систем на основі ШІ та здійснення нагляду за ринком. Ця обов'язкова норма поширюється і на вищі органи влади держав-членів ЄС, які відповідають за діджиталізацію процесуальних правил вирішення різних категорій спорів. Багато держав-членів ЄС вже розпочали широкі консультації щодо подальших законотворчих кроків стосовно можливості використання штучного інтелекту в середовищі правосуддя. Відправними точками таких консультацій є віднесення штучного інтелекту у сфері правосуддя до технологій із високим ступенем ризику, неможливість його застосування для оцінки поведінкових характеристик учасників судового процесу, а також заборона оцінювання діяльності суддів шляхом інтелектуального профілювання роботи судді та з огляду на суворе дотримання основоположних прав людини¹⁷.

Крім того, 5 вересня 2024 року Рада Європи відкрила для підписання

¹⁶ AI Pact. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-pact>

¹⁷ Oleh Zaiarnyi. Legal Guarantees of Observance of Information Rights of Individuals in the Application of Artificial Intelligence Technologies by Courts: European Experience and Proposals for Ukraine. URL: <https://sciformat.ca/books/index.php/sf/catalog/book/3>

перший в історії глобальний договір про штучний інтелект. Договір відкритий для підписання державами-членами, державами, що не є членами цієї організації, які брали участь у його розробці, та Європейським Союзом, а також для приєднання – іншими державами, що не є членами Ради Європи.

Рамкова конвенція Ради Європи про штучний інтелект і права людини, демократію і верховенство права (CETS № 225) була відкрита для підписання під час конференції міністрів юстиції Ради Європи у Вільнюсі. Це перший в історії міжнародний юридично зобов'язуючий договір, спрямований на забезпечення того, щоб використання систем штучного інтелекту повністю відповідало правам людини, демократії та верховенству права.

Рамкову конвенцію підписали Андорра, Грузія, Ісландія, Норвегія, Молдова, Сан-Марино, Велика Британія, а також Ізраїль, Сполучені Штати Америки та Європейський Союз.

Договір забезпечує правову базу, що охоплює весь життєвий цикл систем штучного інтелекту. Він сприяє прогресу та інноваціям у галузі штучного інтелекту, одночасно керуючи ризиками, які він може становити для прав людини, демократії та верховенства права. Щоб витримати випробування часом, він є технологічно нейтральним.

Рамкова конвенція була ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи 17 травня 2024 року. 46 держав-членів Ради Європи, Європейський Союз та 11 держав, що не є членами (Аргентина, Австралія, Канада, Коста-Ріка, Святий Престол, Ізраїль, Японія, Мексика, Перу, Сполучені Штати Америки та Уругвай) вели переговори щодо договору. Представники приватного сектору, громадянського суспільства та наукових кіл зробили свій внесок в якості спостерігачів.

Договір набуде чинності з першого числа місяця після закінчення тримісячного строку з дати його ратифікації п'ятьма країнами-підписантами, у тому числі щонайменше трьома державами-членами Ради Європи. Країни з усього світу матимуть право приєднатися до нього та взяти на себе зобов'язання дотримуватися його положень¹⁸.

1.3. Цифровізація у сфері правосуддя. Що стосується застосування інформаційних технологій, зокрема штучного інтелекту, у сфері правосуддя, то європейський підхід демонструє єдність і послідовність у цьому питанні.

Так, у 2021 році Європейська комісія з питань ефективності правосуддя Ради Європи (CEPEJ)¹⁹ ухвалила План дій CEPEJ на 2022–2025 роки: цифровізація для кращого правосуддя (далі – План)²⁰. Цей документ покликаний

¹⁸ Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law. Vilnius, 5.IX.2024. URL: <https://rm.coe.int/1680afae3c>

¹⁹ Європейську комісію з питань ефективності правосуддя (CEPEJ) засновано 18 вересня 2002 року відповідно до Резолюції (2002) 12 Комітету Міністрів Ради Європи. До складу CEPEJ входять 47 держав-членів Ради Європи. Метою роботи CEPEJ є підвищення ефективності роботи органів у сфері правосуддя шляхом упровадження стандартів та рекомендацій РЄ. Організація є ініціатором багатьох досліджень у зазначеній галузі, зокрема порівняльного характеру, готує рекомендації щодо застосування різноманітних документів РЄ з метою поєднання двох ключових принципів правосуддя: справедливості та ефективності.

²⁰ European Commission on the Efficiency of Justice (CEPEJ). 2022 – 2025 CEPEJ Action plan: «Digitalisation for a better justice». Adopted at the 37th CEPEJ plenary meeting Strasbourg and online, 8 and 9 December 2021. URL: <https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/field/file/cepej-link-1.pdf>

узгодити ефективне застосування новітніх технологій з дотриманням основоположних прав людини. План визначає основний орієнтир роботи СЕРЕJ, а саме: завжди ставити користувача в центр проблеми, навіть у цифровому середовищі, надаючи такій особі ефективні та якісні державні послуги у сфері правосуддя. Завдання СЕРЕJ – працювати над тим, щоб правосуддя залишалося прозорим, гуманним, об'єднуючим, орієнтованим на людину, а також доступним для користувачів в умовах стрімкого розвитку новітніх технологій.

Пріоритетним завданням СЕРЕJ є підтримка держав та судів в успішному переході до цифровізації правосуддя відповідно до європейських стандартів і, зокрема, статті 6 Європейської Конвенції з прав людини.

Супроводжуючи поточну цифровізацію судових систем і забезпечуючи при цьому, щоб правосуддя було людським, ефективним та якісним, СЕРЕJ має враховувати такі орієнтири:

1. *Ефективність правосуддя*: підтримка цифровізації адміністрування та управління судами / прокуратурою та управління судами / прокуратурою.

Перехід від паперових до цифрових судових справ триває і є необхідним. Крім того, при здійсненні правосуддя необхідно використовувати інформаційні технології для оптимізації діяльності, а також взаємозв'язку між різними судовими установами. Необхідно забезпечити, щоб інструменти, обрані державами та судами, були найбільш прийнятними та сумісними з якісним, ефективним, доступним і неупередженим правосуддям.

Оцифрування процедур має підвищити їх ефективність, а також якість роботи суддів, прокурорів, прокурорських працівників, адвокатів та інших осіб, які здійснюють або беруть участь у судочинстві.

2. *Прозорість правосуддя*: сприяння діджиталізації для покращення знань про правосуддя загалом, зокрема, про тривалість судових процесів.

Нові технології повинні забезпечити користувачів кращими знаннями про процедури, судові установи та відповідні ролі кожного з працівників системи правосуддя. Кожен суд повинен мати інформаційні панелі, які дозволять йому відстежувати та управляти потоком справ; це можливість виявляти та обмежувати потенційні затримки в розгляді справ, дотримуватися розумних строків і краще управляти робочим навантаженням працівників апарату суду.

3. *Партнерське правосуддя*: створення відповідних цифрових інструментів для забезпечення взаємозв'язку між учасниками судового процесу (судьями, прокурорами, адвокатами, іншими працівниками системи правосуддя, користувачами). Усі працівники системи правосуддя роблять свій внесок в одну й ту саму суспільну послугу – правосуддя на службі у споживачів. Тому вони повинні мати прості у використанні, сумісні та ефективні засоби комунікації.

4. *Справедливе правосуддя*: належна підтримка суддів, прокурорів, їхніх команд та всіх інших працівників системи правосуддя в адаптації до цифрових технологій. ***Цифровізація правосуддя має зробити правосуддя більш ефективним, але ніколи не має замінити суддю. Суддя повинен залишатися в центрі процесу.***

5. *Правосуддя, орієнтоване на людину*: підтримка професіоналів у сфері правосуддя та користувачів за допомогою навчання з метою повного

використання цифрових інструментів. Підготовка працівників системи правосуддя, зокрема адвокатів, у процесі цифрової трансформації є життєво важливою, оскільки вона сприяє не лише ефективності правосуддя, але і його незалежності, та дозволяє їм діяти з повним знанням Регламенту ЄС і процедур. Користувачам цифрового середовища слід надавати належну підтримку, зокрема, шляхом проведення тренінгів. Проте володіння цифровими інструментами не може стати умовою доступу до правосуддя.

6. *Обґрунтоване правосуддя*: розширення використання результатів оцінювання судових систем СЕРЕJ та інших інструментів. Для покращення видимості, розуміння та використання результатів оцінювання СЕРЕJ має надавати більш проаналізовану інформацію та відповідати на інші запити щодо проведення конкретних аналізів, коли це можливо.

7. *Відповідальна та оперативна робота СЕРЕJ*: забезпечення помітності своїх інструментів, щоб вони були доступними для всіх і відображали досвід тих, хто їх розробив²¹.

Членами СЕРЕJ також було переглянуто і затверджено Дорожню карту²² для забезпечення належного виконання *Європейської етичної хартії використання штучного інтелекту в судових системах та їх середовищі*²³ з метою створення у майбутньому механізму сертифікації інструментів та послуг у сфері штучного інтелекту в правовій та судовій сферах.

Хартія визначає п'ять ключових принципів стосовно використання зазначених технологій у судових системах та середовищі правосуддя:

1) *принцип поваги до основоположних прав*: забезпечити, щоб розробка та впровадження інструментів і послуг штучного інтелекту були сумісними з основними правами людини;

2) *принцип недискримінації*: спеціально запобігати виникненню або посиленню будь-якої дискримінації між окремими особами або групами осіб;

3) *принцип якості та безпеки*: при обробці судових рішень та даних судових рішень використовувати сертифіковані джерела та нематеріальні дані з моделями, розробленими на міждисциплінарній основі, у безпечному технологічному середовищі;

4) *принцип прозорості, неупередженості та справедливості*: зробити методи обробки даних доступними та зрозумілими, дозволити проведення зовнішнього аудиту;

5) *принцип «під контролем користувача»*: виключити директивний підхід і забезпечити, щоб користувачі були поінформованими суб'єктами та контролювали свій вибір.

²¹ Council of Europe Strategic Framework of November 23, 2020 (SG/inf (2020)34). URL: <https://rm.coe.int/strategic-framework-of-the-council-of-europe/1680a07810>

²² European Commission on the Efficiency of Justice (CEPEJ). Revised roadmap for ensuring an appropriate follow-up of the CEPEJ Ethical Charter on the use of artificial intelligence in judicial systems and their environment. Document adopted at the 37th plenary meeting of the CEPEJ, Strasbourg and online, 8 and 9 December 2021. URL: <https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/field/file/cepej-link-2.pdf>

²³ European Commission on the Efficiency of Justice (CEPEJ). European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and their environment. Adopted at the 31st plenary meeting of the CEPEJ (Strasbourg, 3-4 December 2018). URL: <https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/field/file/cepej-link-3.pdf>

Цих засад важливо дотримуватися при розробці застосунків із використанням штучного інтелекту для забезпечення захисту прав людини. Водночас Дорожня карта передбачає запровадження системи заходів на базі СЕРЕJ, що включатимуть розробку інструменту з оцінки відповідності таких застосунків принципам Хартії, а також механізму моніторингу нових застосунків такого роду в судових системах, поширення успішного досвіду з використання інноваційних технологій на інші держави-члени Ради Європи.

Важливим внеском СЕРЕJ у сфері електронного правосуддя стало прийняття *Керівних принципів щодо подання документів до суду в електронній формі та цифровізації судів*²⁴. Документ передбачає низку ключових заходів, яких держави мають дотримуватися під час розробки і впровадження системи подання документів до суду в електронній формі та цифровізації роботи судів, створюючи таким чином цифровий канал для взаємодії та обміну даними й електронними документами між судами і користувачами суду (зокрема, сторонами судового процесу, адвокатами, свідками, експертами та іншими суб'єктами, що беруть участь у судовому процесі). Він складається з трьох частин: *перша* – охоплює врядування та правові аспекти побудови повної екосистеми електронних судових послуг; *друга* – стосується соціально-культурних і організаційних аспектів підтримки системи електронного подання документів із позиції користувача; *третьа частина* зосереджена на технічних питаннях, які необхідно проаналізувати перед запровадженням системи. У додатку до Керівних принципів міститься контрольний перелік запитань, на які розробникам системи рекомендовано відповісти, перед тим як запроваджувати її на практиці.

Також звертаємо увагу на *Керівні принципи SATURN* із судового тайм-менеджменту (4-та редакція)²⁵, ухвалені у грудні 2021 року і доповнені блоком про працівників апарату суду, адвокатів, судових експертів і судових виконавців. Настанови з тайм-менеджменту SATURN мають бути перекладені та надані всім судам, судовим адміністраціям, міністерствам юстиції та місцевим і національним асоціаціям адвокатів, прокурорів і підрозділів поліції, що займаються кримінальними справами, організаціям потерпілих та іншим організаціям-користувачам, а також правоохоронним органам у всіх державах-членах.

Бачення ЄС щодо цифрової трансформації, у тому числі у сфері правосуддя, викладено в Європейській декларації про європейські цифрові права, що була ухвалена 15 грудня 2022 року. Зазначена Декларація складається з шести розділів: 1) люди в центрі; 2) солідарність та інклюзивність; 3) свобода вибору; 4) участь; 5) безпека та захист; 6) сталий розвиток. Зазначається, що люди повинні отримувати користь від **справедливого онлайн-середовища**, бути захищеними від незаконного і шкідливого вмісту та мати можливість

²⁴ European Commission on the Efficiency of Justice (CEPEJ). Guidelines on electronic court filing (e-filing) and digitalisation of courts. Document adopted at the 37th plenary meeting of the CEPEJ, Strasbourg and online, 8 and 9 December 2021. URL: <https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/field/file/cepej-link-6.pdf>

²⁵ European Commission on the Efficiency of Justice (CEPEJ). Revised Saturn Guidelines for Judicial Time Management (4 th revision). Document adopted at the 37th plenary meeting of the CEPEJ (Strasbourg and online, 8 and 9 December 2021). URL: <https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/field/file/cepej-link-4.pdf>

взаємодіяти з новими технологіями, що розвиваються, такими як штучний інтелект²⁶.

У повідомленні Європейської Комісії «Цифровий компас 2030: європейський шлях до цифрового десятиліття» від 9 березня 2021 року було представлено бачення цифрової трансформації Європи до 2030 року відповідно до європейських цінностей.

У заяві від 25 березня 2021 року лідери ЄС підкреслили важливість цифрової трансформації для зростання, процвітання, безпеки та конкурентоспроможності ЄС, а також для добробуту суспільств. Європейська Рада відзначила комунікацію на цифровому компасі як важливий крок до картографування цифрового розвитку Європи на наступне десятиліття.

Рада Європи у своїх висновках «Доступ до правосуддя – використання можливостей діджиталізації», ухвалених 8 жовтня 2020 року №11599/20²⁷, підтримує прогрес, досягнутий у сфері електронного правосуддя за останнє десятиліття, зокрема, низку стратегій та планів дій, що були розроблені й впроваджені, а також відзначає динамічний розвиток цифрових технологій у судовому та правовому секторах ЄС, в якому все частіше формулюються плани щодо розробки та використання нових технологій, *включаючи системи штучного інтелекту для правосуддя*.

Рада ЄС наголошує, що подальша цифровізація судових систем держав-членів має величезний потенціал для подальшого полегшення та покращення доступу до правосуддя для громадян по всьому ЄС. Цифрові інструменти можуть допомогти краще структурувати провадження, автоматизувати та прискорити виконання стандартних і однотипних завдань, тим самим підвищуючи ефективність і результативність роботи судів / трибуналів.

Рада ЄС також закликає держави-члени в цьому контексті ширше використовувати цифрові інструменти, пропоновані системою eIDAS, такі як безпечні засоби електронної ідентифікації та довірчі послуги, як вискоєфективні інструменти для сприяння швидкому, зручному, безпечному, надійному та широкому доступу до системи правосуддя.

Цифрові рішення повинні, за можливості, розроблятися для всього процесу судочинства, щоб зробити його швидшим і безпечнішим, а також сприяти співпраці між державами-членами. Такі рішення повинні, наскільки це можливо, бути сумісними між собою. У подальшому використання цифрових технологій має підвищити високу якість та прозорість судових рішень відповідно до принципу верховенства права.

Водночас використання цифрових технологій та засобів електронного зв'язку не повинно підривати право на справедливий судовий розгляд, зокрема, право на рівність сторін і право на змагальний процес, право на публічний розгляд, включаючи в певних випадках право на усне слухання за фізичної присутності постраждалої сторони, а також право на оскарження. Також

²⁶ The European Declaration on Digital Rights and Principles. URL: <https://www.dataguidance.com/opinion/eu-european-declaration-digital-rights-and>

²⁷ Council Conclusions “Access to Justice – Seizing the Opportunities of Digitalisation”. Brussels, 8 October 2020 (OR. en) 11599/20. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11599-2020-INIT/en/pdf>

необхідно зберегти традиційні нецифрові процеси та, де це можливо, фізичні служби підтримки поряд із новими цифровими формами, щоб забезпечити громадянам, які ще не можуть повною мірою брати участь у технологічних розробках, ефективний правовий захист і доступ до правосуддя. Також необхідно надавати громадянам вичерпну інформацію простою й доступною мовою про те, як користуватися цифровими послугами та як у такий спосіб відстоювати свої права.

Використання цифрових технологій у секторі юстиції є надзвичайно чутливим і тому має відповідати найсучаснішим стандартам інформаційної та кібербезпеки, а також законодавству про захист приватного життя і даних. Використання цифрових технологій може також покращити доступ до позасудових / трибунальних та альтернативних методів вирішення спорів при дотриманні права на ефективний судовий захист у кожному окремому випадку і права на справедливий судовий розгляд, а також доступ до інформаційних інструментів про права та обов'язки громадян, що може сприяти уникненню спорів.

Утім, використання інструментів штучного інтелекту не повинно впливати на повноваження суддів приймати рішення або на суддівську незалежність. Судове рішення завжди має ухвалюватися людиною і не може бути делеговане інструменту штучного інтелекту.

Своєю чергою, Європейська Комісія також звертає увагу на те, що судова система є сектором, в якому, з огляду на характеристики діяльності, можна очікувати виникнення значних ризиків. «Необхідні достатні запобіжники, щоб гарантувати захист основних прав і забезпечити відповідальні, надійні, орієнтовані на суспільні інтереси та на людину розробку і використання додатків штучного інтелекту в секторі правосуддя»²⁸.

На необхідності вивчення та прийняття рішення щодо обов'язкових правових вимог, які мають бути встановлені для проєктування, розробки, розгортання, використання та оцінки систем штучного інтелекту в секторі правосуддя з метою ефективного усунення потенційних ризиків для основоположних прав – наголошується у вищезазначених висновках Ради Європи. Ці вимоги можуть включати, зокрема, заборону автоматизації, яка зробить процес прийняття судових рішень непрозорим, належний рівень прозорості, зрозумілості, можливості перевірки, надійності, точності, безпеки, підзвітності, а також вимоги щодо запобігання дискримінаційним наслідкам.

Крім того, наголошується, що системи штучного інтелекту в секторі правосуддя, особливо ті, що задіяні в судочинстві, повинні підлягати процедурі попередньої оцінки, що стосується, серед іншого, надійності, зрозумілості та безпеки системи. Вказується на необхідність створення адекватної та ефективної системи моніторингу й аналізу застосування штучного інтелекту та його результатів²⁹.

²⁸ Council Conclusions “Access to Justice – Seizing the Opportunities of Digitalisation”. Brussels, 8 October 2020 (OR. en) 11599/20. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11599-2020-INIT/en/pdf>

²⁹ Council Conclusions “Access to Justice – Seizing the Opportunities of Digitalisation”. Brussels, 8 October 2020 (OR. en) 11599/20. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11599-2020-INIT/en/pdf>

Оцінка стану законодавства і політики, що вже були ухвалені або знаходяться на стадії розроблення, у 24 країнах світу у сфері штучного інтелекту, а також у Європейському Союзі була проведена Центром управління штучного інтелекту IAPP³⁰.

Висновки.

Основним законодавчим актом європейського права, який комплексно регулює використання технологій штучного інтелекту в різних сферах суспільного життя, і, зокрема в судових системах і середовищі правосуддя, є Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2024/1689 від 13 березня 2024 року, що встановлює гармонізовані правила щодо штучного інтелекту, і який набрав чинності 1 серпня 2024 року.

Штучний інтелект (ШІ) – це нова технологія загального призначення: потужне сімейство методів комп'ютерного програмування. Впровадження систем штучного інтелекту має значний потенціал для забезпечення суспільних переваг, економічного зростання, підвищення інноваційності та глобальної конкурентоспроможності ЄС.

Подальша цифровізація правосуддя і розширене використання нових технологій є ключовими факторами забезпечення ефективності та стійкості судових систем. Європейські держави активізують свої зусилля для просування та подальшого розширення цифровізації в цьому секторі з метою забезпечення рівного доступу до цифрових послуг та їх наявності для кожного. Використання інструментів штучного інтелекту має потенціал для покращення функціонування систем правосуддя на користь громадян і бізнесу шляхом надання допомоги суддям та працівникам апарату суду в їхній діяльності, прискорення судових / трибунальних проваджень і сприяння підвищенню компаративності, послідовності та, в кінцевому рахунку, якості судових рішень, ухвалених судовими установами.

У певних випадках використання систем штучного інтелекту може спричиняти проблеми. Специфічні характеристики деяких систем ШІ здатні створювати нові ризики, пов'язані з безпекою та захистом і фундаментальними правами, а також прискорювати ймовірність або інтенсивність існуючих ризиків. Системи штучного інтелекту також ускладнюють для правоохоронних органів перевірку дотримання та забезпечення виконання чинних правил. Цей комплекс проблем, своєю чергою, призводить до правової невизначеності через брак довіри з боку бізнесу та громадян.

Тому для вирішення вищезазначених проблем, а також з метою створення умов для розробки та використання надійного штучного інтелекту в Україні, у тому числі в судовій системі й середовищі правосуддя, необхідно:

- (1) забезпечити, щоб системи ШІ були безпечними і відповідали європейським стандартам;
- (2) забезпечити правову визначеність для сприяння інвестиціям та інноваціям у сфері ШІ;
- (3) вдосконалити чинне судоустрійне законодавство України і розробити

³⁰ Global AI Law and Policy Tracker. URL: https://iapp.org/media/pdf/resource_center/global_ai_law_policy_tracker.pdf

нове законодавство про основні права та вимоги безпеки, що застосовуються до систем ШІ у судовій системі й середовищі правосуддя;

(4) вдосконалити чинне процесуальне законодавство України з метою безпечного і ефективного впровадження та використання судами інформаційних технологій і штучного інтелекту.

***Дослідницька служба
Верховної Ради України***

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*